Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

№ 109 (4376) | 1973 сыл. Балаҕан ыйын 11 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

ССКП обкомугар, Саха АССР Министрдэрин Советыгар, ПССУОС-ка уонна ЫБСЛКС обкомугар

Бүтүн Союзтааҕы куоталаһыыга ситиһиилэри салгыы чиҥэтиэххэ

ССКП обкомун бюрота, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома сүөһү иитиитин бородууктаарын ылыыны уонна соботуопкалааһыны элбэтэр иһин Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы түмүктэрин туһунан ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК уураахтарынан сибээстээн партийнай, советскай, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр сорудахтарын туһунан боппуруоһу дьүүллэстилэр. Оччо ССКП КК, ССРС Министрдэрин Совета, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК 1972—1973 сыллардааҕы кыстык кэмигэр сүөһү иитиитин бородууктаарын ылыыны уонна соботуопкалааһыны элбэтэр иһин Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыыга бииһиги республикабытын уонна Якутскай куорат Советын исполкомун кыайыылааҕынан ааҕан, харчынан бириэмийэни биэрэн туран, ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК Кыһыл Знамяларынан наҕараадалаабыттарын республика үлэһиттэрэ улахан астыныынан көрсүбүттэрэ бэлиэтэнэр.

Сүөһү иитиитин эбии үс кыахтарын арыйан туһаҕа таһаарыыга совхозтар уонна колхозтар фермаларын, биригэдэлэрин коллективтарын түмэргэ партийнай, советскай, тыа хаһаайыстыбатын органнар, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр улахан политическай уонна тэрийэр үлэни ыыппыттара. Ааспыт кыстык ыарахан усулуобуйатыгар сүөһүнү эччирээпкэлээһиннэр уонна киин бородууксуйатын үрдэтэр кыаҕы биэрбиттэр ССКП КК, ССРС Министрдэрин Совета, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК бэлиэтээтилэр.

Сүөһү иитиитин, республика тыатын хаһаайыстыбатын бары үлэһиттэрэ киллэрбит кылааттарын, итиэннэ тыа хаһаайыстыбатын производствотын сайыннарыы дьыалатыгар промышленность уонна норуот хаһаайыстыбатын атын салааларын үлэһиттэрин кыттыыларын ити үрдүктүк сыаналааһын Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы салгыы киэҥник тэнитиллиитигэр, тохсус пятилетка үһүс, быһаарыылаах сылын былааннарын уонна эбээһэтэлистибэлэрин ситиһиилээхтик толорорго бары күүһү уонна средствоны түмэллэригэр уонна ону атаарыыны тэрээһиннээхтик ыыталларыгар партийнай, советскай, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэри эбээһинэстиир.

Онон сибээстээн ССКП обкомун бюрота, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК ити уураахтарын суолтатын киэҥник өйдөтүүгэ, ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК ыҥырыыларыгар эппиэттээн сүөһү иитиитин бородууктаарын оҥорууну уонна государствоҕа атыылааһыны үксэтэр иһин тыа хаһаайыстыбатын итиннэ улахан суолталаах салаатын экономикатын бөҕөргөтөр уонна тохсус пятилетка сорудахтарын ситиһиилээхтик толорор иһин социалистическай куоталаһыыны өссө күүскэ тэнитэргэ тыа хаһаайыстыбатын бары үлэһиттэрин ударнай үлэҕэ түмүүгэ дьаһаллары ылалларыгар ССКП райкомнарын, горкомнарын, оройуоннааҕы, куораттааҕы Советтар исполкомнарын, ЫБСЛКС райкомнарын уонна горкомнарын, тыа хаһаайыстыбатын уонна соботуопка үлэһиттэрин профсоюһун обкомун, Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министерствотын эбээһинэстээтилэр.

Социалистическай куоталаһыыны салгыы киэҥник тэнитэр иһин ССКП райкомнара, горкомнара, оройуоннардааҕы уонна куораттардааҕы Советтар исполкомнара, ЫБСЛКС райкомнара уонна горкомнара, Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министерствота, тыа хаһаайыстыбатын уонна соботуопка үлэһиттэрин профсоюһун обкома сүөһү кыстыгын бэлэмнээһинигэр уонна ону атаарыыга, сүөһүнү наада буолар аһылык саппааһынан хааччыйыыга, 1973—1974 сыллардааҕы кыстык кэмигэр сүөһү иитиитин бородууктаарын оҥорон таһаарыыны элбэтиигэ үрдэтиллибит эбээһэтэлистибэни ылыныыларыгар тэрийиэхтээхтэр.

Ылыныллар социалистическай эбээһэтэлистибэлэр толоруллууларын хааммытын партийнай, профсоюзнай уонна комсомольскай мунньахтарга, сельскай Советтар сессияларыгар, рабочайдар уонна колхозтаахтар мунньахтарыгар куруутун дьүүллэһиллиэхтээх, бастыҥнар үлэлэрин опыттарын сырдатыы уонна тарҕатыы эркин хаһыаттарынан, листовкаларынан, фотовитриналарынан, депутатскай постар уонна атын даҕаны общественнай тэрилтэлэри киэҥник тардан туран, тэриллиэхтээх.

Республикатааҕы хаһыаттар редакциялара уонна Саха АССР Министрдэрин Советын телевидениеҕа уонна радиоҕа биэриигэ комитета социалистическай куоталаһыы боппуруостарын сырдатыыны, куоталаһыы кыайыылаахтарын ситиһиилэрин көрдөрүүнү, производство резервэлэрин толорутук арыйыыны тупсарарга эбээһинэстээтилэр.

Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министерствота итиэннэ тыа хаһаайыстыбатын уонна соботуопка үлэһиттэрин профсоюһун обкома быйылгы дьыл алтынньы 1 күнүн даҕаны эрэ 1973—1974 сыллардааҕы кыстык кэмигэр сүөһү иитиитин бородууктаарын оҥорууну үксэтэр иһин социалистическай куоталаһыы саҥа усулуобуйатын ырытан оҥорорго уонна ону ССКП обкомун, Саха АССР Министрдэрин Советын, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкомун көрүүлэригэр киллэрэргэ сорудахтаннылар.

ССКП обкома, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома республика тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ Кыһыл Знамяннан наҕараадалааһыныынан итиэннэ эрэдэлиилэр уонна киһилэр үлэлэрин үрдүктүк сыаналааһыныгар эппиэттээн, тохсус пятилетка былааннарын, ылыныллыбыт социалистическай эбээһэтэлистибэлэри толорууга саҥа үрдүк ситиһиилээхтэрэ, сүөһү иитиитин салгыы өрө көтөҕүөхтэрэ, онон ССКП XXIV съеһин историческай уураахтарын толорууга бэйэлэрин достойнай кылааттарын киллэриэхтэрэ диэн эрэнэллэрин биллэрэллэр.

БАСТАКЫ МӨЛҮЙҮӨН

БАРНАУЛ. Алтайскай кыраай механизатордара эрдэттээҕи наар бастакы мөлүйүөн гектарын хорутууну бүтэрдилэр. Билиҥҥи кэмҥэ сыл үүнүүтүгэр сири бэлэмнээһиҥҥэ уон тыһыынчаттан тахса агрегаттар, ол иһигэр тыһыынчаҕа чугаһыыр мөлүн кыахтаах «Кировецтар» үлэлииллэр. Үлэ икки сменанан түүннэри-күнүскү ыытыллар.

Быйыл күһүн кыраай бурдугу үүннэрээччилэрэ түөрт мөлүйүөн гектарга наары көтөҕүөхтээхтэр.

ССТА.

Табаарыс Леонид Ильич Брежнев — Болгария Народнай Республикатын Геройа

Болгария Народнай Республикатын Государственнай Совета Леонид Ильич Брежневка, Советскай Союз Коммунистическай партиятын уонна Советскай государство, аан дойдутааҕы коммунистическай уонна рабочай хамсааһын уһулуччулаах деятелигэр, эйэ уонна норуоттар икки ардыларыгар доҕордоһуу иһин охсуһааччыга Болгария Народнай Республикатын Геройун аатын иҥэрдэ. БНР Государственнай Советын Ыйааҕар Л. И. Брежнев бу үрдүк наҕараадатынан болгаро-советскай доҕордоһууну сайыннарыыга, бөҕөргөтүүгэ уонна дириҥэтиигэ итиэннэ БНР-га социализмы тутууга уһулуччулаах өҥөлөрүн, гитлеровскай фашизмы урусхаллааһыҥҥа уонна норуоттары босхолооһуҥҥа активнай кыттыытын, коммунизмы тутууга Советскай Союз Коммунистическай партиятын ленинскэй генеральнай линиятын уонна Советскай государство эйэлээх политикатын ырытан оҥорууга итиэннэ олоххо киллэриигэ сүҥ бэйэтэ киллэрбит кылаатын, марксизм-ленинизм идеялара өрөгөйдүүллэрин туһугар социалистическай биир уһулааһын дойдуларын, аан дойдутааҕы коммунистическай уонна рабочай хамсааһын кэккэлэрин итиэннэ национальнай-босхолонуулаах охсуһууну түмүүгэ, бары бүттүүк эйэни, норуоттар икки ардыларыгар биир үлэлэһиитик уонна доҕордоһууну бөҕөргөтүүгэ эхсээбат үлэтин иһин бэлиэтэннэ.

(ССТА).

Улахан ситиһиилэрин иһин

1972—1973 с.с. кыһыҥҥы кэмҥэ сүөһүттэн ылыллар бородууктаары оҥорон таһаарыыны уонна соботуопкалааһыны элбэтэр иһин Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыыга ситиспит үрдүк көрдөрүүлэрин иһин ССРС Верховнай Советын Президиума колхозтаахтар, совхозтар рабочайдарын, тыа хаһаайыстыбатын специалистарын, колхозтар председателлэрин, совхозтар директордарын, сельскай Советтар председателлэрин, колхозтар уонна совхозтар партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэрилтэлэрин үлэһиттэрин улахан бөлөҕүн ССРС орденнарынан итиэннэ медалларынан наҕараадалаата.

Сүөһү иитиитин 120 бастыҥнарыгар Социалистическай Үлэ Геройун аата иҥэрилиннэ.

(ССТА.)

ССКП райкомугар

Райсовет исполкомугар

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар

Бииһиги — Эрилик Эристиин аатынан колхоз Хадаардааҕы биригэдэтин колхозтаахтара — сүөһү иитиититтэн ылыллар бородууксуйаны элбэтиигэ тохсус пятилетканы болдьоҕун иннинэ, 4 сыл 9 ыйга толорорго үрдэтиллибит эбээһэтэлистибэни ылынан дьулуурдаахтык үлэлиибит.

Биригэдэ сүөһүтүн иитиитин үлэһиттэрин, специалистарын бэйэни харыстаммат үрдүк эппиэттээх үлэлэрэ үчүгэй түмүктэри биэрэр. Ол курдук, бииһиги балаҕан ыйын 7 күнүгэр үүтү валовойунан ылыы сыллааҕы былааннан 5445 центнер оннугар 5470 центнеринэн эбэтэр 100,8 бырыһыан, оттон хас биирдии фуражнай ынахтан сыл устата 1590 килограмм үүтү ыахтаахпытын 1611 килограммынан эбэтэр 101,1 бырыһыан толорору ситистибит. Итиэннэ биригэдэбит үүтү государствоҕа атыылааһын сыллааҕы былаанын 3745 центнер оннугар 3843 центнеринэн эбэтэр 102,7 бырыһыан толордубут.

Биригэдэ үрдүнэн бэйэ ааспыт сыл туһааннаах кэмнээҕэр валовойунан 679 центнер, биирдии фуражнай ынахтан 300 килограмм үүтү элбэҕи ыабыппыт, оттон государствоҕа 910 центнеринэн элбэх үүтү атыылаатыбыт. Дьыл бүтүөр диэри хаалбыт кэмҥэ биирдии фуражнай ынах ахсыттан 300-түү кг үүтү ыыарга, барыта 800 центнер үүтү государствоҕа эбии туттарарга сорукталлыбыт.

Онон, түмүктээн эттэххэ, пятилетка үс сыллааҕы сорудаҕын 2 сыл 8 ый түмүгүнэн үүтү валовой ылыыга 108,9 бырыһыан, оттон государствоҕа атыылааһыҥҥа 112 бырыһыан толорору ситистибит.

Ааспыт кыстык түмүгүнэн үс орденнаах Сахабыт республиката Бүтүн Союзтааҕы куоталаһыыга бастаан ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК Кыһыл Знамятын, оттон бииһиги бэйэбит Эрилик Эристиин аатынан колхозпут ССРС Тыатын хаһаайыстыбатын, соботуопка үлэһиттэрин профсоюһун Киин Комитетын Кыһыл Знамятын ылар чиэскэ тиксибиттэригэр эппиэттээн, киэҥник ситиһиллибити өссө чиҥэтиэхпит уонна общественнай сүөһү иитиитин салгыы сайыннарыыга, киниттэн ылыллар бородууксуйаны элбэтиигэ өссө дьулуурдаахтык үлэлиэхпит, социалистическай куоталаһыы знамятын өссө үрдүктүк тутуохпут диэн ССКП райкомун, райсовет исполкомун, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын эрэннэрэбит.

В. ОСИПОВ,
партийнай тэрилтэ секретара.
И. СОБАКИН,
сельсовет исполкомун председателэ.
М. МАРТЬЯНОВ,
старшай биригэдьиир.

ССКП ОБКОМУГАР

ХОМУУР УОННА СОҔОТУОПКА ТЭТИМИН КҮҮҺҮРДҮӨХХЭ

ССКП обкомун бюротутар сотоҕутааҕыта саҥа үүнүү хомуурун түргэтэтэр уонна республикаҕа хортуоппуй уонна оҕуруот аһын соҕотуопкатын күүһүрдэр дьаһаллар тустарынан боппуруоһ көрүлүүнү.

Обком бюрота кэккэ оройуоннар бурдук, хортуоппуй уонна оҕуруот астарын үчүгэй үүнүүлэрин ылар кыахтаммыттарын, сорох хаһаайыстыбалар үүнүү хомуурун тэрээһиннээхтик саҕалаабыттарын бэлиэтээтэ. Якутскай куорат таһынааҕы совхозтар государствоҕа хортуоппуйу туттарыы сыллааҕы былаанын боллорун ииниигэ толордулар уонна былааны таһынан атыылааһын туттарыыны, саас сиэмэ буолар хортуоппуйу урууну салгыыллар.

ССКП обкомун бюрота маны сэргэ үүнүү хомуура, ордук хортуоппуй хостооһуна, олус бытаанник баран иһэрин улахан дьиксиниилээх балаһыанньа быһыытынан бэлиэтээтэ. Хомуур хаачыстыбата суох ыытыллыларыттан уонна бурдук быһыыта куоппучуттан кэккэ хаһаайыстыбалар сүтүү таһаардылар. Партийнай, советскай, тыа-хаһаайыстыбаннай органнар үлэлиир кыахтаах дьону барытын түмэ тардан үлэҕэ таһаарыыны сита тэрийбэтилэр, техниканы уонна транспорт средстволарын мобилизациялаабатылар, хомуур техникатын үрдүк таһаарыылаахтык уонна маневрдаан үлэлэтии эрчимнээх дьаһалларын ылыттнап испэтилэр. Үгүс оройуоннар балаҕан ыйын маҥнайгы күнэ буолуор диэри хортуоппуйу маассабайдык хостооһуҥҥа киирбэтилэр.

Эргиэн, соҕотуопка тэрилтэлэрэ хортуоппуйу уонна оҕуруот астарын кэмигэр туттута сита бэлэмэ суох буолан биэрдилэр. Сорох сирдэргэ кэлбит бородууксуйаны тутартан аккаастаһаллар. Аһылык промышленноһын министерствотын предприятиелара оҕуруот астарын туһуур, маринуйдуур уо. д. а. сыахтар хойутаан бэлэмнэнниллэр.

Үгүс хаһаайыстыбалар салайааччылара уонна специалистара сиэмэ бурдугу кутууну хойутаан саҕалаатылар. Сиэмэ хортуоппуйу ууруу саҕалана илик, хадыымал хорутуута олус бытаан.

Уоһа этиллибит итэҕэстэри бэлиэтээн туран, ССКП обкомун бюрота бары райкомнар, горкомнар, райисполкомнар үүнүү хомуурун, хортуоппуйу уонна оҕуруот астарын соҕотуопкалааһын тэтиминэрин күүһүрдэр сүһал дьаһаллары ылалларыгар эбээһинэстээтэ. Бары хаһаайыстыбалар хортуоппуй уонна оҕуруот астарын соҕотуопкалааһын былааннарын толоруохтаахтар, оһиилэри ыһыыга анаан саамай бастыҥ хаачыстыбалаах сиэмэни толору ууруохтаахтар, хадыымалы хорутуу сорудаҕын халбаҥа суох толоруохтаахтар.

Бу иниттэн үүнүү хомууругар кыттар кыахтаах дьону, оскуола оҕолоругар тиийэ, барыларын түмэ тардарга сорудахтаата. Баар техниканы үрдүк таһаарыылаахтык туһаныыны хааччыйар дьаһаллары ылыллыахтаахтар. Ол иниттэн оройуоннар истэригэр баар механизаторскай кадрдар бука барылара, легковой титэмашиналар шофердара кытта хомуур үлэтигэр тахсыыларын тэрийиллиэхтээх.

ССКП обкомун бюрота хортуоппуйу уонна оҕуруот астарын соҕотуопкалааһын государственнай сорудахтарын уонна бэйэ ылыммыт эбээһинэстибэлэрин халбаҥа суох толорор туһугар хаһаайыстыбалар салайааччыларын уонна специалистарын, соҕотуопка тэрилтэлэрин үлэһиттэрин эппиэтинэстэрин муҥутуурдук үрдэтэргэ модьуйууну оҥордо.

Бары райисполкомнар, хаһаайыстыбалар салайааччылара уонна специалистара саҥа үүнүү тохтор-хорор, сытыйар-ымыйар суолларын барыларын хаайыахтаахтар, үүммүт бородууксуйа бары туһаҕа туһарын ситиһиэхтээхтэр. Бурдук отун барытын хомуйуохха уонна сүөһү аһылыгар ыыыарга хаһааныахха наада.

Сиэмэ хортуоппуйу ууруу сорудаҕын балаҕан ыйын 15 күнүгэр, сиэмэ бурдугу алтынньы 15 күнүгэр диэри кутан бүтэрэргэ, ыһыыга уурулар бурдугу сүгэһүнэн оройуоннамыыт сортарынан эрэ ыытарга, ол сиэмэни барытын хомууру кытта тэҥҥэ ыһыллар кондициятыгар тириэрдэргэ, сиэмэ хортуоппуйу сортаан эрэ баран ууралга, сиэмэ хортуоппуй буорту буолбат дьаһалларын ылаттыырга, хранилищелар айытын активнай вентиляцияны олохтуурга, хадыымал хорутуутун сорудаҕын толорор туһугар тракторнар икки сменанан үлэлиилэрин тэрийэргэ сорудахтаһыннар оҥоһуллуннулар.

ИЙЭ ДОЙДУБУТ ҮРДҮК НАҔАРААДАТЫГАР ДЬУЛУУРДААХ ҮЛЭНЭН ЭППИЭТТИЭҔИҤ!

Ситиһиллибити өссө чиҥэтэллэр

Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕынан буолан, ССРС Тыатын хаһаайыстыбатын министерствотын, тыа хаһаайыстыбатын уонна соҕотуопка үлэһиттэрин профсоюзун Киин Комитетын Кыһыл Знамятынан наҕараадаламмыт Эрилик Эристиин аатынан колхоз колхозтаахтара, ити үрдүк наҕараадаҕа эппиэттээн, сүөһү иитиитин бородууксуйатын салгыы үрдэтэргэ бэйэлэригэр үрдэтиллибит соругу ылынан, пятилетка түөрт сылынааҕы сорудаҕын үс сыл биэс ыйыгар толорорго быһаарыннылар.

Маннык дьоһуннаах кирбиини ылыыны төһөүс пятилетка бастакы сылларыттан үчүгэйдик үлэлээһини сатабыллаахтык тэрийэн, колхоз бырабылыанньата уонна партком хас сыллата ахсын эти уонна үүтү оҥорон таһаарыыны элбэтэр иһинэн ситистилэр. Ол курдук, колхоз государствоҕа үүтү атыылааһын былаанын, эбии сорудаҕы киллэрэн туран, 1971 сылга 126, 1972 сылга 113,9 бырыһыан толорбута. Ити түмүгэр пятилетка үс бастакы сылларынааҕы үүтү атыылааһын үрдэтиллибит былаана быйыл балаҕан ыйын 6 күнүгэр 123,1 бырыһыан толоруллунна. Государствоҕа быйыл 5479 тонна үүт атыыланна.

Ситиһии төрдүнэн колхозтаахтар үүтү, эти эбэтэнигэ сыллата үрдэтиллибит сорудаҕы ылынан, социалистическай куоталаһыыга активнайдык киирсэн дьүккүөрдээхтик үлэлээһиннэрэ буолар. Бу колхозка бары салаа үлэлэр, ордук чуолаан сүөһү иитиитин үлэһиттэрин куоталаһыыларын кэрэхсэбиллээхтик тэрийэллэр. Куоталаһыы түмүктэрин биирдии бригадаларынан, участоктарынан, звеноларынан уонна фермаларынан ый аайы оҥорон, дьүүлгэ туруоран, кыайыылаахтары киэҥник пропагандалыыллар, бастыҥнары хайҕааһын, көҕүлээһин ньымаларын систематыыхтык тутталлар уонна баар итэҕэстэри туоратар дьаһаллары ылан иһэллэр. Ол иһин биирдиит бастыҥ үлэһиттэр ситиһиилэрэ бүтүн бригадаҕа, ферма кэрэхсэбилгэ буолан иһэр. Ол биир үтүө холобурун бастыҥ ыанньыксыт А. Т. Кузьмина көрдөөһүнэ бүтүн ферма ситиһиитэ буолбутуттан да көрөбүт. Кини салайар «Юбилейнай» ыччат фермата оройуон бастыҥ коллектива буолла. Эбэтэр ылан көрүөҕүҥ оҥоһуллубут сылларга куруутун намыһах көрдөрүүлээх Чакыр бригадатын. Бу бригадаҕа үлэһиттэрэ Бүтүн Союзтааҕы куоталаһыыга киирсэн үлэлээхтэриттэн ылата республикаттан икки төгүл бириэмийэни, хайҕабыллары ылар чиэстэннилэр. Социалистическай куоталаһыыны кэлэктиибнэхтик тэрийии, киһи үчүгэй түмүктээх буолуутун ситиһии холобура дьэ ити буолар.

Колхозтааҕы партийнай тэрилтэ коммунистара уонна комсомолецтара производство бары эппиэттээх салааларыгар сайдыылаах аттарыллан туруорулуулара быһаарар суолталаах ылар. Ол биир холобурун аҕалыахха, сылын аайы бригадьыырдэрэ уларыйа турбут Чакыр бригадатыгар коммунист Н. И. Дьячковскай бригадьыырынан үлэлиэҕиттэн ылата, бу бригада оройуон уонна колхоз бригадаларын куоталаһыыларыгар кыайыылааҕынан тахсар буолла.

Колхоз бырабылыанньата уонна партком ити курдук социалистическай куоталаһыыны уонна үлэ тэрээһинин сатабыллаахтык олохтуур буоланнар сүөһү иитиитин бородууксуйатын үрдэтиигэ ылыллыбыт кирбиилэрин сыллата кэҥэтэн иһэллэр. Ол түмүгэр быйыл, пятилетка үһүс, быһаарыылаах сылыгар, үүт валовой ыамын уонна государствоҕа атыылааһын сыллааҕы былааннарын аһара толорбуттарын туһунан рапордаабыттара.

Колхоз салалтата ситиһиллибитинэн уоскуйбакка саҥаттан саҥа үрдүк соруктары туруорунар. Ол курдук, үрдүк наҕараадаҕа эппиэттээн, сыл бүтүөр диэри былаан таһынан валовойунан 350 тонна үүтү ыырга уонна 300 тонна үүтү государствоҕа атыылыырга соруктаннылар. Бу эппиэттээх соругу ситиһиилээхтик толорор иһин колхоз салалтата сүөһү үлэһиттэрин, бригадьыырдар, специалистар кинилэригэр үрдүк модьуйуулаах саҥа соруктары туруорда.

Ол ханныктарый? Кыһыҥҥы ыйдарга үүтү ыаһыны таҥнары түһэрбэт иһин эбии дьаһаллары ылыы, эбии аһылыгы күүскэ силэтии, кормокухнялары үлэлэтии, маҥныык ыанахтары хотоҥҥо эрдэ киллэрии, комчааҕыга мачиэтии уонна бостуукталар үлэлэригэр ыытаалах хонтуруолу олохтооһун уо.д.а. Итини таһынан, парткомҥа Хайахсыт бригадатын зоотехнигэ Е. Н. Ксенофонтова үүтү үрдэтиигэ, сүөһү бөрүөдэтин тупсарыыга специалистар тэрийэр үлэлэрин туһунан отчуота дьүүллэнниннэ, элбэх сүбэ, ыйыы-кэрдии, сорудах оҥоһуллунна. Манна буолбут кэпсэтии сүөһү иитиитин билиҥҥи эрэ туруутун көрөр буолбакка, өссө инники үүт, торуох дьалҕатыгар эрдэттэн дьаһаллары ылыыга, үлэни ыытыыга эмиэ туһааннаах. Ол иһин зоотехник Е. Н. Ксенофонтова отчуотугар ылыллыбыт дьаһаллары колхоз бары специалистара бригадаҕа аайы олохтууллэрыгар сорудахтанна.

Сүөһү үлэһиттэрин социалистическай куоталаһыылара улам киэҥ далааһынын иһэр. Бастыҥ ыанньыксыттар икки-үс-төгүү тыһыынчалаахтар кирбиилэрин ылар иһин күрэхтэһэллэр. Билиҥҥи туругунан биирдии ынахтарыттан 1500 килограмтан ордук үүтү ыабыт 28 ыанньыксыттар куоталаһыы инники күөнүгэр иһэллэр. Кинилэртэн А. Т. Кузьмина 2528, В. К. Тарабукина 2500, Варвара Кузьмина 2026 килограмм үүтү ыан атыттарга үтүө холобурунан буолаллар.

Фермалар куоталаһыыларыгар «юбилейнайдар» эрэллээхтик бастаан иһэллэр. Кинилэр кэннилэриттэн Сэмэн Сайылыгын уонна Чочууда ыанньыксыттара бэсэлэллэр. Бригадалар куоталаһыыларыгар Чакырдар кинилэрин атыттарга биэрбэт иһин дьулуһаллар, оттон Хайахсыт, Хадаар бригадалара бастакы миэстэҕэ тахсарга сорунуулаахтык охсуһаллар. Ити курдук, бригада ахсын кэхтээх үлэ таһыйар.

ССКП обкомун, Саха АССР Министрдарын Советын, профсоюз уобаластааҕы Советын уонна ЫБСЛКС обкомун үрдүк наҕараадаҕа үлэнэн эппиэттээһиҥҥэ күүскэ тэрийэр туһунан ыҥырыыларын олохко киллэриигэ колхоз салалтата дьаһаллары ылар. Ол курдук, хаар түһүөр диэри салгыы оттуурга, Амма үрүүр үрэхтэригэр, Нуоттараҕа эбии күүстэри таһаарарга быһаардылар. Ол эрээри кэлэр кыстыкка от аһылык улаханнык тиийбэт буолуута элбэх тэрийэр үлэни, үрдүк эппиэтинэһи модьуйар. Колхоз Амма өрүһүн туораттан Нуоттараҕа 800-тэн тахса сүөһүнү кыстатыа, онно хотон, дьиэ тутуута барар.

Эрилик Эристиин аатынан колхоз колхозтаахтара кэлэн иһэр общественнай сүөһү ыраахан кыстыгар үчүгэйдик бэлэмнэнэн, бары сүөһүнү сыл таһаарыытын хааччыйан, сүөһүттэн ылыылар бородууксуйаны салгыы үрдэтэн, төһөүс пятилетка быһаарыылаах сылын сорудахтарын ситиһиилээхтик толорор иһин ити курдук бары күүстэрин түмэн үрдүк айыыннаахтык үлэлииллэр.

Н. БАРАШКОВ.

БИҺИГИ КЫЛААППЫТ ЭМИЭ БААР

1972 сыл төрдүс кварталыгар уонна 1973 сыл бастакы аҥарыгар сүөһү иитиитин бородууктаарын оҥоруу итиэннэ соҕотуопкалааһыны улаатыннарар иһин Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы түмүгүнэн биһиги республикабыт ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК Кыһыл Знамяларынан наҕараадаламмытын Н. Д. Субуруускай аатынан совхоз сүөһү иитиитин үлэһиттэрэ, специалистара улахан үөрүүнэн, өрө көтөҕүллүүнэн көрүстүлэр.

Аасыт кыстыкка хаһаайыстыбабыт республикатааҕы куоталаһыы кыайыылааҕынан буолбута. Онон бу үрдүк наҕараада кэлиитин ордук чугастык сүрэхпитигэр ылынабыт, маныаха биһиги кылааппыт эмиэ баарынан киэн туттабыт.

Союз наҕараадатыгар эппиэттээн, ситиһиилэрбитин эбии чиҥэтэн, кэлэр кыстыкка тэрээһиннээхтик киирэргэ, үүт валовой ыаһынын уонна үүтү государствоҕа атыылааһын былааннарын сэтинньи 1 күнүгэр, эти атыылааһыны — ахсынньы 1 күнүгэр, түүлээх соҕотуопкалааһын сорудаҕын — саҥа дьыл көрсө толорорго уонна аһара толорорго бэйэбитигэр сорук туруорунан үлэлиибит.

Хас биирдии үлэһиккэ тийэ куоталаһыы далааһынын өссө кэҥэтэргэ дьулуһуоҕуҥ!

А. КРИВОШАПКИН,
совхоз парткомун секретара.

Айылҕа харыстабыла— бүттүүммүт дьыалата

Бахсы нэһилиэгин Советын уочараттаах сессиятыгар айылҕаны харыстааһын туһунан Сокуону олоххо киллэриигэ общественность соруктарын туһунан боппуруос дьүүллэһиллиннэ.

Дакылааттыыт исполком председателэ Д. Ф. Барашков уонна кэпсэтиигэ тыл эппит депутаттар айылҕаны харыстааһыҥҥа уонна кини ресурсаларын кэдьүүстээхтик туһаныыга сорох үлэлэр ыытыллалларын сэргэ, биллэр-көстөр итэҕэстэр баалларын бэлиэтээтилэр.

Туох ханыык иниэнэ, күөх тыаны харыстааһыҥҥа сонтоох кыһамньы ууруллубатыгар элбэх кэпсэтии буолла. Ол курдук, тутуу, оттук мастарын соҕотуэхкалааһын бырааабылата тутуһуллубат. Онноовор бөһүөлэктэр тулаларынааҕы күөх зонаҕа маһы бэрээдэгэ суох кэрдии ыытыллар. Манна туспаах үлэниттэр букатын эппиэтэ суох сыһыаннаһаллар. Сорох түбэлтэҕэ тыаны баһынаҕа анаан солотуу кодьүүһэ суох ыытыллар. Соломмут баһына маһа, сыыһа ыраастанан испэт. Ол түмүгэр биллигин 60-ча гектардаах баһына олох да туһаҕа тахсыбакка хаалар туруктаах.

Ходуһа уонна мэччирэҥ сирдэрин сиигирдиигэ анаан капитальнай быһыттары оҥоруу тэриллибэт. Кураан, кыараҕас сирдээх уоттаах колхозка бу улахан суолталаах ылар кэскиллээх үлэ былааннааһтык ыытыллыбата улахан итэҕэһинэн буолар.

СОВЕТСКАЙ ТУТУУ

Үрэхтэр, үрүйэлэр дулҕаларын астаран сир ньуурун тупсарыыга колхоз салалтата кэһии сылларга кырата суох үлэни ыыппытын үрдүнэн, кэлэр өттүгэр ходуһа уонна мэччирэҥ сирдэрин сиигирдиигэ туһалаах, үчүгэй быһыттары оҥорууга улахан болҕомто туруллара хайаан да наадалаах. Сөһүүгэ, ордук сыыгыга, аналлаах хаарчах, күрүө-хаһаа суоҕуттан сыллата ахсыы оту, бурдугу сүөһү сиэһиннэ, тэпситтэ тахса турар. Манна эмиэ сонтоох эппиэтинэс олохтоммот, ирдэбил туруоруллубат.

Күөллэр ууларын харыстааһыныгар, кинилэр ыраас буолууларын хааччыйыыга үлэ ыытыллыбата сессияҕа ыйылынна. Бөһүөлэктэр сыыстара-бохторо күөллэргэ киирэр. Хотонноор, гараастар, олорор дьиэлэр тастара бириэмэтигэр ыраастанан испэт. Онноовор ыһыгыты ойбонтон сүөһү нөһүөмэ ыраастаммыт. Бу боппуруостарга урут ыйыллыбыт уураахтар туолбакка хаалалларын депутаттар бэйэлэрин этиилэригэр бэлиэтээтилэр.

Сорох түбэлтэлэргэ бултааһын быраабылаларын, ордук балыгы бултааһыҥҥа, кэһиилэр тахсаллар, бултуур тэрил олохтоммут кээмэйэ тутуһуллубат.

Бөһүөлэктэри тупсаран оҥоруу, көҕөрдүү, санитарнай үлэни күүһүрдүү дьаһаллара бэлиэтэннилэр. Биирдии ыаллар хаһаайбаларыгар хортуоппуйу, оҕуруот астарын үүннэрэллэригэр, мастары олордолоругар, штакетниктары оҥороллоругар сорудахтанна. Бөһүөлэктэр истэринэн барар суолларга бөхтөрө туруорар транспорт сырыытын бэрээдэктиэргэ быһаарыллынна.

Сессия айылҕа харыстабылыгар уонна айылҕа ресурсаларын кэдьүүстээхтик туһаныыга тахсыбыт сокуоннары кытаанахтык тутуһууга уонна олоххо киллэриигэ туһаайан киэҥ быһаарыыны ылынна.

Маны тэҥинэн сессияҕа нэһилиэк Советын бастайааннай комиссияларын үлэлэрин былааннара бигэргэтилиннилэр.

Биһиги рейдэбит

СУУЛЛУБУТ УОННА СИТЭРИЛЛЭ ИЛИК ХОТОННОР

Старшай биригадьыр Ф. П. Друзьянов этэринэн, Бэрөбэ 17-лии ынахтаах алта маанныыксыт кыстыахтаах. Улахан хотон алдьанан сүөһүнү киллэрэр кыаллыбат буолбут. Онон эргэлэри бэрийдэхтэринэ эрэ ити балыһыанньаттан таһыахтаахтар.

Ити этэр, адьас күөлү оҕойон турар саҕатык хотон күөл дьэки оттун үрдэ суулан сытар. Ону үрэйэн, саҥалы оҥорорго үгүс күн-дьыл, мас наада буолсу. Оттон муостатын анныы уутун тыа хаһаайыстыбатын Якутскайдааҕы техникумуттан практикаҕа тахсыбыт үс кыыс хорбуттара биһиги сылдьар кэммитигэр күөл анныгын дьэки сүүрэ сытара.

Эмиэ ити кыргыттар куула хотоҥҥо муоста бөҕөнү түөрэн, ханааба бөҕөнү хаһан, эмиэ муоста аннын уутун хорбуттар. Биниэлэртэн атын кыстыкка бэлэмнээһин үлэтинэн дьарыктанар киһи дьэн манна мэлигир.

Биригадьыр ахтыбыт эргэ хотонноро—киэргнээх киһи сүөһүнү киллэриэ суох көрүҥнээх туттуулара. Кинилэри өрөмүөннүүргэ, даллары, кыбыылары саҕардыыга балачча үлэ бардаҕына эрэ сатаныаҕа.

Отделение киинэ Үһүн Күөл адьас аттыгар баар Ойбон Күөл дьиэн фермаҕа 340 ыанньык киириэхтээх. Хотон биир корпуһугар былырыын сүөһү кыстаабыта. Ол эрээри саас хоту өттүн үрдэ суулан, тирээбиллэнэн турар. Билигин да бэрт кутталлаах буолуон сөп, өртөтүнэн муостата кутаҥыты турар уу ол курдук сытар.

Аҕар корпуһа саҥа тутуллан, көрдөйбө эрэ бүппүт, үрдэ сабыллыбыт. Муостатын сиидийэн тэлгэтиэхтээхтэр. Ол маһын суоругар сылгыһыттары уонна оҕон- [illegible] сэттэ киһини

Икки корпуһу холбуур подсобнай тутуу эмиэ көрдөбө эрэ тахсыбыт, үрдэ сабыллыбыт.

Аны дагын кутуута, сыбааһына, долборуктары, о.д.а. оҥоруу, даллы, кыбыыны тутуу, түннүктэри, ааннары олордуу төһө күнү, үлэһит күүһүн ылара биллибэт. Ити ахтыбыт подсобнай тутуубут мэнтаһа (кормокухнята, маныыксыттар хосторо о.д.а.) эмиэ элбэх матырыйаалы, үлэ күнүн ылла турар.

Манна баар хастыы да квартиралаах сүөсүһүттэр олорор икки уопсай дьиэлэрин өрөмүөнүн ким да ыытыбат эбит. Оһоҕо алдьаммыт, түннүгэ таайа суох корон турар квартира да баар. Элбэх оҕолоох агардас дьахтар, маанныыксыт А. Банщева дьиэтин иһин бэйэтэ бөрөөбүтүн, муостатын кыраасканы дьиэни билбэтэҕэ ыраатан, олох да суураллан хаалбытын туһунан этэр.

Таандараҕа сүүстэн тахса төбө ычча сүөһүнү кыстатыахтара. Куула хотоҥҥо сүүсчэкэ сүбаннар киириэхтэрэ. Итилэргэ быстах өрөмүөн барыахтаах. Биригадьыр Друзьянов Колүйэҕэ 60 ынах сөп буолар хотонун туруга син араай, оттон икки маанныыксыт көрөр ынахтарыгар анаммыт Халдьаайы хотоно эргэ, букатын дьалбы туруктаах дьиэ. Олору сүөһү кыстыыр гына абырахтыыр-эбэтэр саҥардар үлэлэр саҕалана иликтэр.

Субуруускай аатынан совхоз Сылаҥнааҕы отделениетыгар кыстыкка хотоннору бэлэмнээһин туруга итэҕэс. Управляющай С. П. Макаров быйылгы курдук уратылаах дьылга общественнай сүөһү кыстыгын тэрийиигэ наһаа холкутуйан, "бытаарар биэрбит" диирэ тиийбэбит. Ол да иһин от мас хагдарыйыар, улахан хаһыннар туһуохтарыгар диэри маанныыктар сайылыктарыгар туралар, оттон маанныыксыттар хаһан кыстык сирдэрин буолалларын бэйэлэрэ да билбэттэр. Ынахтарын күнгэ иккитэ эрэ ыыллыы эбит.

Кытааннах отделениетыгар Аммаардаах сайылыктан аҕыс маанныыксыт кыстыыр сирдэригэр

(Бүтүүтүн 4 стр. көр).

Эбээһинэстибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

КЫРДЬАҔАСТАР ТЫЛЛАРА БИГЭ

Болтоҥо нэһилиэгин кырдьаҕастара уонна пенсионердара 1973 сылга совхоз производствотыгар активнайдык үлэлииргэ бэйэлэригэр социалистическай эбээһинэстибэни ылыммыттара. Кинилэр ити эбээһинэстибэларин ситиһиилээхтик толорбуттарын туһунан оройуон салайар органнарыгар, общественностыгар тиэрдэбит.

От хомуурутугар быйыл 22 пенсионера туруоран 690 центнер оту оҥорор соругу 22 пенсионер таһааран 630 центнеринэн толордулара. 170 кыраабыла уонна 100 устуука атырдьах оҥоһуллуута.

Пенсионер Д. И. Сиэсин салалтатынан 23 үөрэнээччи 41 тыһыынча устуука кирпиччэни үктээн, эбээһинэстибэтигэр 11 тыһыынчанан аһарда.

Сүөһү олорор буолуутугар даллаах, кыбыылаах биир километр усталаах остуолба бүтэй тутулунна. Ферма үлэниттэригэр 30 ыырай клеткалаах, 40 ынах ыыр олоппос, 100 талах сиппиир, 20 устуука сыарҕа сыныаҕа, 10 саҥа сыарҕа оҥоһулунна.

Аҕа көлүөнэ үлэҕэ үтүө үгэстэригэр ыччаты иитиигэ, үлэ быһыйык ньымаларын бэрилиһиннэригэр кырдьаҕастар үчүгэй холобуру көрдөрдүлэр. Коммунист пенсионер Д. В. Кривошапкин оттооһунугар, пенсионер Д. И. Сиэсин кирпиччэ үктээһиннэригэр оскуола оҕолоруттан звенолары тэрийэн үчүгэйдик үлэлэттилэр.

Болтоҥо кырдьаҕастара мантан күһүн өссө күүскэ, хаар түһүөр диэри сааҕы оттуурга, Буойунаҕа биир ампары тутарга уонна фермаҕа бытах тэриллэрин оҥорорго соруктанан үлэлииллэр.

А. ЗАХАРОВА,
партийнай тэрилтэ секретара.
М. ДОГДОНОВ,
кырдьаҕастар советтарын председателэ.

Толордубут

Биһиги—Амма орто оскуолатын юннаттара—быйыл сайыҥҥы сынньалаҥмыт бириэмэтигэр Ленин аатынан колхозка оҕуруот аһын үүнүүтүн көрүүгэ-харайыыга көмөлөһөргө эбээһинэстэммиппит. Тоҕо оройуон бары юннаттарыгар «Саҥа олох» хаһыатынан аһаҕас суругу ыыппыппыт. Биһиги хардыыбытын оройуон кэккэ оскуолаларын үөрэнээччилэрэ батыспыттара.

Ол ылыммыт эбээһинэстиибитин толордубут, онон тылбытыгар турдубут диэн биһиги бачыаммытын [illegible] ЫБСЛКС райкомугар уонна оскуолабыт салалтатыгар рапордыыбыт.

Былаан быһыытынан, 900 квадратнай метр иэннээх парниктартан барыта 22 центнер огурсу үүнүүтүн хомуйуохтаах этибит. Ону 29,5 центнеринэн толордубут. Ордук үчүгэйдик үлэлээбит 90 кг соруйахтаах VII кылаас үөрэнээччитэ Люся Попова 168 кг туттарда. Эмиэ итиччэлии былааннаах VIII кылаас үөрэнээччилэрэ Люба Васильева 163 кг, Уля Кожурова 159 кг, Шура Кожурова 144 кг быстылар. VII кылаас оҕолоруттан Валера Дьячковскай 128 кг, Валя Неустроева 116 кг, Катя Дьячковская 115 кг, Ага Яковлева 110 кг; VIII кылаастан Ага Дьячковская 140 кг, Павел Попов 128 кг; VII кылаас үөрэнээччилэрэ Паша Абрамова 111 кг, Таня Слепцова 131 кг, Света Собакина 112 кг, Василиса Ядрихинская 109 кг; VI кылаас үөрэнээччилэриттэн Костя Попов 128 кг, Маша Кожурова 118 кг, Володя Егоров 118 кг, Костя Сергеев 116 кг туттартаатылар.

Маны таһынан оскуолабыт таһынааҕы учаастакка соҕуруу дойду культураларыттан арбууһу, патиссону уонна үөрэтэргэ туттуллар атын оҕуруот культураларын үүнэрэн астарын хомуйдубут. Оскуола, Культура дьиэтин клумбаларыгар араас сибэккилэри үүннэрдибит.

Биһиги, аһаҕас огурсу үүннэриитинэн эрэ дьарыктаммакка, колхоз араас үлэлэригэр эмиэ күүс-көмө буолбубут.

Культурнай сынньалаҥмытын туһалаахтык атаардыбыт. Иллэҥ бириэмэбитигэр араас хаһыаттары уонна сурунааллары кэтиппэккэ ааҕан истибит. Пионерскай лааҕырга уонна оҕо площадкаларыгар иккитэ концерт туруордубут.

Онон, түмүктээн этэрбит, тылбытыгар турдубут, сынньалаҥмытын туһалаахтык атаардыбыт.

Билигин саҥа үөрэх дьылын үчүгэйдик саҕалыыр санаалаахпыт.

Оройуон атын оскуолаларын үөрэнээччилэрэ сайыҥҥы бириэмэҕэ туох туһалаах үлэни, хайдах дьарыктаммыттарын истэхпитинэ баҕарабыт.

АММА ОРТО ОСКУОЛАТЫН ЮННАТТАРА.

Узбекистан соҕуруу өттүгэр хлопок хомуура саҕаланна. Джаркурганскай оройуон «Коммунизм» колхоһугар гектар ахсыттан 40-нуу центнер сиппиэгэс утахтаах хлопогу ылларга суоттаналлар.

Снимокка: хлопогу хомуйааччылар Ханимат Тураева уонна Таджихон Дажиева.

А. Усманов фотота.
ССТА фотохрониката.

БЫҺААРЫЫЛААХ СЫЛ ВАХТАТЫГАР

Тэтими эбэн иһиэххэ

Эрилик Эристиин аатынан колхоз Чакырдааҕы биригээдэтин хоһуутуя, сүөһүтүн үлэһиттэрэ тохсус пятилетка үһүс, быһаарыылаах сылын соруктарын ситиһиилээхтик толорор иһин социалистическай куоталаһыыга киирсэн туран, эти, үүтү оҥорууну уонна государствоҕа атыылааһыны элбэтэргэ, онон пятилеткатааҕы былааны болдьоҕун иннинэ толорорго соруктанан үлэлиибит.

Биригээдэбит аасыпыт сүөһү кыстыгар Бүтүн Союзтааҕы куоталаһыыга бастыҥнар кэккэлэригэр таҕсар ситиһиилээхпитэ.

Быйылгы сыл аҥардааҕы үүт валовой ыамын былаанын бэс ыйын 5 күнүгэр 2284 центнеринэн толорон, 55 центнери ордук ыабаппыт, үүтү государствоҕа атыылааһын былаанын 1539 центнеринэн толорон, 262 центнери ордук атыылаабыппыт, эти государствоҕа атыылааһыны 50 центнеринэн аһарбыппыт. Онон сыл аҥардааҕы түмүккэ оройуон хаһаайыстыбаларын бары биригээдэлэрин, отделениеларын социалистическай куоталаһыыларыгар бастааммыт, партия райкомун бюротун, райсовет исполкомун, тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун райкомун президиумун көһөрүүлээ сылдьар Кыһыл знамяларын ылары ситиспиппит уонна ГАЗ-51 маркалаах автомашина фондунан наҕараадаламмыппыт.

Бу ситиһиилэрбитин чиҥэтиигэ өссө күүскэ үлэлээн, атырдьах ыйын 15 күнүгэр үүт валовой ыамын сыллааҕы былаанын 4547 оннугар 4685 центнеринэн эбэтэр 103 бырыһыан, үүтү государствоҕа атыылааһын үрдэтиллибит сыллааҕы былаанын 3330 оннугар 3872 центнеринэн эбэтэр 116,3 бырыһыан толорбуппут туһунан партия райкомугар, райсовет исполкомугар, тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар оройуоҥҥа бастакынан рапортаабыппыт. Сыл мантан хаалбыт кэмигэр валовойунан 1300 центнер үүтү ыырга, онтон 1050 центнерин государствоҕа атыылыырга, быйыл биир фуражнай ынахтан 1500 килограмм үүт ыанар былааны 1600-кэ тиэрдэргэ эбии эбэһээтэлистибэламмыппыт. Онон 1972 сыллааҕар 1342 центнер элбэх үүтү ыырга, 904 центнер элбэх үүтү государствоҕа атыылыырга, биир фуражнай ынахтан 288 килограмм үүтү ордук ыырга соруктанабыт.

Сыл аҕыс ыйын түмүгүнэн сүөһү иитиитин бары сүрүн көрүҥнэригэр кыайан, колхоз үрдүнэн бииһиги биригээдэбит бастаата. Үүт валовой ыамыгар иннинэ иһэбит, 3639 центнер үүтү ыахтаахпытын 137,2 бырыһыан толордубут. Биир фуражнай ынахтан 1204 оннугар 1353 килограмм үүтү ыллыбыт, бу кэмҥэ сыллааҕы үрдэтиллибит былаантан барыта 740 центнер үүт государствоҕа ордук атыыланна.

Биригээдэҕэ 369 ыанар ынахха 24 ыанньыксыт үлэлиир. Бэйэлэригэр ылыммыт социалистическай эбэһээтэлистибэлэрин 17 ыанньыксыт чиэстээхтик толорон иһэллэр. Аҕыс ыйга Сэмэн Сабылыгын ыанньыксыттара ферма үрдүнэн биир ынахтан 1400 килограммы ыыр былааннарын 1677-нэн толордулар уонна сыл бүтэһигэр 2000-ҥа тиэрдэргэ соруктуруорунуулар. Ферма старшайа наһилиэк Советын депутата, коммунистическай үлэ ударницата Матрена Николаевна Старостина биир фуражнай ынахтан 1440 оннугар 1837 килограммы ыан биригээдэҕэ бастаан иһэр, кини быйыл ынахтан 2237 килограммы ыырга дьулуһар.

Түөрт ыанньыксыттаах бу фермаҕа икки тыһыынчалаах карбиини өссө онус кылааһы бүтэрэн баран комсомол путевкатынан кэлэн үлэлии сылдьар комсомолка кыргыттар Ольга Попова, Елена Егорова аһарар соруктаахтар.

Хомустаах ферматын ыанньыксыта Акулина Афанасьевна Макарова тунуй тиһэһэлэриттэн 2037 килограммы ыата уонна сыл бүтэһигэр 2500-һү ыыра. Кэйэрдөөх фермаҕын старшайа наһилиэк Советын депутата Елена Михайловна Кузьмина эмиэ икки тыһыынчалаах карбиини аһарара күүтүллэр. Онон быйыл биһиги икки тыһыынчалаах 5 ыанньыксыттаахпыт саарбаҕа суох. Аасыпыт өттүгэр былырыын эрэ маннык биир ыанньыксыттаммыппыт.

Ити курдук былааннарын аһара толорон иһэллэр эдэр ыанньыксыттар М. Адамова, М. Филиппова, М. Кириллина, о. д. а.

Үүт ыама үрдээһинигэр бостуукатарынан үлэлээбит ыччаттарбыт — үөрэнээччилэр улахан өҥөлөөхтөр. Кинилэртэн ынахтары мэччирээнниэх сиргэ мэччитэн, ыамы көтүтүүнү таһаарбакка, режими тутуһан ордук үчүгэйдик Афоня Филиппов, Проня Синцев, Леня Луковцев үлэлээбиттэрин махтанан этэбит.

Ыччат сүөһүнү иитиигэ үлэ эмиэ куһаҕана суох. Мария Николаевна Адамова 48 ньирэйи тутан суукката ортотунан 552 грамм эбиллэллэрин эбэтэр биир ньирэй 107 килограмм улаатыытын ситистэ. Мария Константиновна Михайлова 40 ороһу ньирэйдэрэ суукката 493 грамм эбиллиннилэр, 95 килограмм улааттылар. Татьяна Ильинична Кузьмина 50 ньирэйдэрэ суукката 490 грамм эбиллиннилэр, 112 килограмм улааттылар.

Биригээдэ үрдүнэн ньирэйи тыыннаахтыы иитии 94,7, улахан ынах сүөһүнү тыыннаахтыы иитии 98,5, ньирэй деловой таҕыыта 79, улахан сылгыны тыыннаахтыы иитии 98, кулуну иитии 100 бырыһыан буолланнар быйыл ынах сүөһү былаанын 138, сылгы былаанын 121,5 бырыһыан толорон иһэбит. Онон государствоҕа эти атыылааһын сорудаҕын толорор кыахтаахпыт.

Общественнай сүөһүгэ оттооһун былаанын дьыл малтаҕунуэ ыраахтыынан кыайан толорбут кыахтаахпыт. Хадьыылал саҕатын хааллардакка, баар ходуһаны барытын оттоон, эбии аһылык советуопкатыгар былыахталаһыыга, хомустааһыныга, ходуулааһыныга, лабыкта хомуйуутугар күүскэ турар былааннаах сүөһүнү иитэргэ соруктанабыт.

Биригээдэ ылбыт тэтимин эбэн ситиһиилэрин өссө чиҥэтэн иһэригэр дьулуһабыт.

Н. ДЬЯЧКОВСКАЙ,
Чакыр биригээдэтин
старшай биригээдьиирэ.

СУУЛЛУБУТ УОННА СИТЭРИЛЛЭ ИЛИК ХОТОННОР

(Салгыыта. Иннин 3 стр. көр.)

Намаҕа өссө балаҕан ыйын 1 күнүгэр көспүттэр. Бу үчүгэй. Ол эрээри кинилэр эмиэ иккиэ эрэ ыыллар, оттон ынахтара туруохтаах саҥа хотонноро сүнньүгэр кэндэйэ эрэ бүппүт. Манна алта наймылаахпыт үлэһит үлэлиир. Маһын бэйэлэрэ бэлэмнээн, тыаттан таһан эркиннэрин ситэрэн эрэллэр. Муостатын былаахынан төлгөтиэхтэрин, ол маһын бэйэлэрэ сопотуопкалаан миэстэтигэр киллэрбиттэрин үрдүнэн, пилорамаҕа үлэлээбэккэ тардыылыйыбыттар.

Иһинник кэндэйо да сиэрин ситэ илик хотоҥҥо 240 ынах кыстыахтаах диэн буолар. Былырыын ыччат сүөһү турбут арыттаах муосталаах хотон траншеятын муостата ыһыллан баран сытар. Онно кыһыны быһа симиллибит иэһүөмү бульдозер кэлэн анньан ыраастаан биэрэрин кэтэһэллэр. Ол трактор Түөйэттэн кэлиэхтээх үһү.

Амбардаахтан көһөн кэлбит ыанньыксыттар ынахтара турар хотоннорун аҥар өттүн эһүөлэрэ суулаллар эбит. Бу өттүн анаарыгар эрэ сүбаннары кыстатыахпыт диллэр. Манна оромуо диэни саҕалаан көрө иликтэр.

Кытаанах сельсоветын (исполком председателэ Е. Д. Барашкова) атырдьах ыйын 30 күнүгэр буолбут уочараттаах сессиятыгар отделение кыстыкка бэлэмин туһунан управляющай П. Н. Скрябин дакылаата дьүүллэммит. Ол сессия ылыммыт уураахха хайдах туох туолан иһэрин хонтуруоллуоххa, бэрэбиэркэлиэххэ наада.

П. МАКАРОВ,
народнай хонтуруол
комитетын чилиэнэ.
Ф. СПИРИДОНОВ,
хаһыат общ. корр.
П. СЕДАЛИЩЕВ,
«Саҥа олох» хаһыат
корреспондена.

ЭБИИ АҺЫЛЫК БЭЛЭМИГЭР

Общественнай сүөһү аһылыгын бэлэмнээһиҥҥэ кураан дьыл буолан ыараханнар үөскээбиттэрэ. Кэлэр кыстыкка эбии аһылык буолары барытын эрдэттэн хаһааныырга дьаһал ылыллыбыта. Субуруускай аатынан совхоз Болтоҥотооҕу отделениетыгар 19 тонна былааҕы, 28 тонна хомуһу, 58 тонна лабыктаны бэлэмниргэ былаан тиэрдиллибитэ.

Наһилиэк сулууспалаахтара, рабочайдара уонна дьиэ хаһаайкалара ыыталлар субуотунньуктарга активнайдык кыттыыыллар. Кинилэр күүстэринэн 3 тонна хомус уүттан хостонно, 9 тонна былах бэлэмнэннэ уонна 20 тонна лабыкта хомуйулунна.

Олохтоох аҕыс кылаастаах оскуола үөрэнээччилэрин звенотугар командирынан Шура Кривошапкина сырытта. Бу оҕолор «Кэскил» ыччат-комсомольскай фермаларыгар үрдүттэн хоно сылдьан үлэлээтилэр. Кинилэр эдэр ыанньыксыттарга 6 тонна лабыктаны хомуйан туттардылар. Света Васильева, Ира Лебедева, Света Баснаева, Маша Литвинцева, Варя Картузова, Тоня Бладкина ордук элбэх лабыктаны үргээтилэр. Звено бу күннэргэ тыаҕа өссө хохтоохтук үлэлиир.

Маруся Кузьмина командирдаах звено Сылыстаах фермаларыгар сыһыарыллыбыта. Наташа Попова, Еля Захарова, Гоша Монастырев, Наташа Егорова, Миша [illegible], Мотя Монастырева, Федя Попов курдук үлэҕэ дьулуурдаах оҕолор мустаннар, үс тонна лабыктаны бэлэмнээтилэр.

Ыанньыксыттар үлэлэрин быыһыгар эмиэ иттиэн дьарыктанныылар. Чырыдааҕы уонна «Кэскил» фермаларын коллективтара уонунуу центнердэринилэр. Үүт ыамын үрдэтиигэ бэрчээхэй эбии аһылык буолар үүнээйини өссө элбэҕи хаһааныахпытын, чугастааҕы тыаларга бааран орт уота сиэн кэбистэ. Оттон мунньуллубут фермаларга таһарбытыгар транспорт суоҕунан эмиэ мэһэйдэтэ сырыттыбыт.

Ол да буоллар, Болтоҥо наһилиэгин общественноһа, үөрэнээччилэрэ эбии аһылыгы бэлэмнээһиҥҥэ тиэрдиллибит былааны толорорго кэхтээх кыттыыны ылаллар.

М. КРОННИКОВА,
сельсовет исполкомун
председателэ.

БИҺИГИ ИЙЭ ДОЙДУБУТУГАР

Коми АССР совхозтара бурдугу уонна оту сылгы хомуйаллар. «Мутницкай» совхозка комбайнердар гектартан ортотунан 18—20 центнер дьаһымнан уонна 10—12 центнер оруос үүнүүтүн ылаллар.

Снимокка: бастыҥ механизатордар (хаҥастан уҥа диэки) Семен Черных, Михаил Потапов уонна Валентин Мелехов.

С. Губской фотота.
ССТА фотохроникэтэ.

МАССЫЫНАЛАР ЭКЗАМЕН ТУТТАРАЛЛАР

Минскай таһынааҕы Арҕааҥы массыынаалары тутар станцияҕа быйылгы сылга 100 саҥа тыа хаһаайыстыбатын массыыналара производственнай экзаменнары туттарыахтара. Ол иһигэр хортуоппуйу олордор саҥа СКС-4 комбайн боруобаланна. Кини үрүкку маркалардааҕар 1,5 төгүл түргэн, ол аата чааска 9 километры бараар. Бункерын сабарлана эмиэ улаатта. Станцияҕа кыраныысса таһынааҕы массыыналар эмиэ боруобаланаллар. Холобур, хортуоппуй хомуйуутугар аан маҥнай канадскай «Томас-650» диэн комбайны туттан көрүөхтэрэ. Агрегат хортуоппуйу тааһтан араарар вакуумнай сепаратордаах. Бу комбайны бииһиги усулуобуйабытыгар үлэлэтиэххэ сөбүн быһаарыахтара.

Н. ВЛАДИМИРОВ.
ССТА.

Бэчээккэ сурутуу саҕаланна

1974 сыллааҕы хаһыаттарга уонна сурунааалларга сурутуу бу дьыл балаҕан ыйын 1 күнүттэн саҕаланна.

Хаһыаттарга уонна сурунааалларга сурутууну „Союзпечать" агентстволара уонна отделениелара, коллективтарга бэчээти общественнай тарҕатааччылар уонна сибээс бары отделениелара ылаллар.

ОРОЙУОН ҮЛЭҺИТТЭРЭ! ПЯТИЛЕТКА ТӨРДҮС СЫЛЫНААҔЫ ПЕРИОДИЧЕСКАЙ БЭЧЭЭККЭ СУРУТАРГЫТЫН УМНУМАҤ!

Редакторы солбуйааччы
А. Г. ТУРАНТАЕВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор— 9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппиэтиир секретарь—9-14-95, отделлар— 9-14-95, уопсай—9-15-05.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР

САКААҺЫН №-рэ 109 ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж [illegible]